

Rapport 10 van het moderamen inzake de voortgang van de synode

Aanleiding

In zijn rapport 7 stelde het moderamen voor tijdens deze synode op de punten vrouw en ambt en kerkelijke eenheid niet verder te gaan dan het doen van voorstellen tot besluit en een peiling van het gevoelen. Definitieve besluitvorming zou dan overgelaten moeten worden aan de generale synode van 2023. In de tussentijd zou het appel op de kerken verlengd worden om geen besluiten te nemen die tegen de geldende afspraken ingaan. Ook zou de kerken gevraagd worden de voorstellen tot besluit te bespreken en ook andere initiatieven te nemen om de onderlinge eenheid te bevorderen. Het motief voor dit voorstel was gelegen in de omstandigheden van dat moment, beschreven onder de kopjes ‘Tijd van crisis’, ‘Tijd van beproeving’, ‘Tijd van spanning’ en ‘Tijd van wachten’. Het voorstel werd gedragen door alle pre-adviseurs (alleen van prof. Hofman kon niet op tijd een reactie worden ontvangen).

In de vergadering van 29 september bleek dit voorstel op veel weerstand te stuiten, vanuit de breedte van de synode. Verschillende argumenten werden genoemd om aan te blijven werken op besluitvorming door deze synode: de noodzakelijk geachte of ten minste verlangde duidelijkheid in de richting van de kerken; de geringe verwachting van nieuwe invalshoeken bij een inhoudelijke bespreking in de kerken; de geringe verwachting van de bereidheid de ‘pauzeknop’ ingedrukt te houden, en de realiteit dat enkele gemeenten die intussen alweer hadden losgelaten; het nadeel van een geheel nieuwe samenstelling van een volgende synode die zich zou moeten buigen over rapporten van de vorige. Dat deed al met al het moderamen besluiten het voorstel in te trekken.

In het licht van de voortdurende crisis voelde het moderamen zich gedrongen ook in zijn rapport 9 een passage te wijden aan de voortgang van de synode. De inschatting was dat na de digitale vergadering van 28 januari jl. tweemaal twee vergaderdata nodig zouden zijn om tot afronding van de synode te kunnen komen. Belangrijk, en in de synode breed gedeeld uitgangspunt was, dat we vanwege de aard van de overgebleven agendapunten de resterende sessies fysiek moeten kunnen houden. Het voorstel was deze D.V. te doen plaatshebben op 20 en 21 april, resp. 8 en 9 juni. Zouden de data in april onhaalbaar blijken, dan achtte het moderamen uitwijken naar 8 en 9 juni, resp. 8 en 9 september mogelijk. Een belangrijke zin is deze: ‘Zou het onverhoopt niet mogelijk blijken de synode van 2019 te sluiten kort na de zomer van 2021, dan bereikt naar de mening van het moderamen de duur van de synode de grens van het acceptabele, en behoudt zij zich het recht voor in het voorjaar met een voorstel te komen dat die grens respecteert.’

De bespreking van rapport 9 liep uit op de bespreking van een voorstel dat was ingediend door de di. D.A. Brienens, D.J.T. Hoogenboom en J. Oosterbroek. Het was ingegeven door de gegroeide onzekerheid met betrekking tot de mogelijkheid van fysiek vergaderen in de maand april. Een kerngedachte was de voorziene moeite om zich aan het begin van het nieuwe kerkelijke seizoen, met mogelijk juist dan een herleving van het kerkelijke leven na de coronacrisis, innerlijk vrij te weten om ingrijpende besluiten te nemen ten aanzien van het breder kerkelijke leven. Een argument was ook onzekerheid met betrekking tot de wettigheid van de synode, gezien het (met eerdere instemming van de synode) blijvend functioneren van ds. H.K. Sok die inmiddels een standplaats kreeg in een andere particuliere synode. De broeders stelden voor de synode van 2019 zo spoedig mogelijk te sluiten, en een synodale commissie te benoemen om het gesprek te voeren over de voorliggende besluitvoorstellen m.b.t. vrouw en ambt en kerkelijke eenheid, in de hoop op

toenadering tussen de betreffende meerderheids- en minderheidsposities. De synode van 2022, bijeen te roepen met het oog op een hoogleraarsbenoeming, zou dan besluiten moeten nemen naar aanleiding van de rapportage van de bedoelde synodale commissie. Hoewel dit voorstel in de vergadering ook weerklank vond, overheersten bezwaren en bedenkingen. Deels kwamen die overeen met de bezwaren tegen het voorstel van het moderamenrapport 7, deels waren ze nieuw: de synode van 2022 heeft een compleet nieuwe samenstelling en is voorzien als een extra synode met slechts één agendapunt; moet de synodale commissie het werk van de commissies 4 en 7 overdoen?; zullen de kerken niet ook andere zaken in 2022 behandeld willen zien? Wat betreft de wettigheid van de vergadering, stelde prof. Selderhuis als pre-adviseur de synode gerust, suggereerde ds. H.K. Sok te laten vervangen door zijn secundus, maar hem te benoemen tot adviseur van commissie 4.

De bespreking liep uit op een toezegging van het moderamen zich zo spoedig mogelijk opnieuw te bezinnen op de voortgang van de synode en daarbij de intentie achter het voorstel Hoogenboom cs in de overweging te betrekken. Intussen deelde het moderamen de afgevaardigden per e-mail mee de situatie van begin maart te willen afwachten, om de synode een zo accuraat mogelijk voorstel te kunnen doen.

20 **Overweging**

Momenteel geldt als richtlijn van de overheid dat (onder voorwaarden) in binnenruimtes maximaal dertig personen mogen vergaderen. Vergaderingen van de Staten-Generaal etc. vormen een expliciete uitzondering. Dat geldt ook voor samenkomsten voor het belijden van een godsdienst of levensovertuiging, maar daarbij wordt gedacht aan erediensten. Daarbij geldt dan weer een ‘dringend advies’ om geen gebruik te maken van de grondwettelijke mogelijkheid die de uitzondering biedt. Het blijft lastig een prognose te maken van het perspectief om met een groep van ruim vijftig deelnemers fysiek te vergaderen. Als het gaat om versoepeling legt de overheid grote behoedzaamheid aan de dag, waarbij op opschaling van groepsgrootten nog geen zicht is. De voortgang in het vaccinatieprogramma geeft ook weinig grond om te verwachten dat het mogelijk zal zijn in april vrijmoedig en veilig als synode bijeen te komen. Het moderamen heeft kortom geen vrijmoedigheid de eerder voorgestelde vergaderdata in april te handhaven.

Als wij ervan uit mogen gaan dat het in juni wel mogelijk zal zijn fysiek te vergaderen, betekent dat dat de synode van 2019 niet voor september 2021 gesloten zal kunnen worden. Intussen is na de zitting van 28 januari jl. en bij nadere beschouwing van wat er nog ligt, bij het moderamen de twijfel gerezen of we met tweemaal twee dagen wel uit zullen komen. Hieronder een overzicht van nog te behandelen punten:

40 *algemeen:*
9.36 rapport commissie kerk-zijn

commissie 4:

Eenheid:

- 45 a. Nationale synode + Raad van Kerken (meerderheidsrapport 4 (89-91) + minderheidsrapport 4a (92-93) + gezamenlijk rapport 4b (189-200)
 b. impasse (meerderheidsrapport 6 (111-176) + minderheidsrapport 6a (177-183))
 c. VGKN (rapport 7, 184-186)

50 *commissie 6:*

CSM/Garantie (rapport 15)

commissie 7:

8.04 vrouw en ambt

5 8.09 instructie overkomst predikanten uit corresponderende kerken in het buitenland

9.16 kerkorde en kerkrecht:

a. geregistreerd partnerschap (rapport 7^e en 7f)

b. ondertekeningsformulier hoogleraren en docenten (rapport 7g)

9.35 ambtsstructuur + 8.08 instructie avondmaal + terugkomen op 'leesdiensten' vanuit

10 9.24 (rapport 13c en 13d)

eventuele heroverweging afvaardiging van niet cgk-ambtsdragers naar de classis.

15 Alhoewel het moeilijk is voorspellingen te doen, is de kans dat het kerkelijke leven op plaatselijk vlak weer opgestart kan worden in september groter dan eerder, mede gezien de tussenliggende zomervakantie. Als moderamen willen wij niet onderschatten wat dat weer opstarten ook van de afgevaardigde ambtsdragers gaat vragen. Maar wat zich nu al aftekent is een toenemende moeite bij afgevaardigden om zich de komende maanden nog met de meest ingewikkelde agendapunten bezig te houden. Het moderamen vindt daarvoor een

20 aanwijzing in niet alleen signalen van individuele afgevaardigden, maar ook in het voorstel van ds. Hoogenboom cs. Hoewel het bezwaar ertegen de bespreking domineerde, was het voorstel zelf en de steun die het vond een in kracht kennelijk toegenomen weerklank van de eerder door het moderamen opgeworpen gedachte: kunnen wij onder de huidige

25 omstandigheden op verantwoorde wijze besluiten nemen die beogen leiding te geven in de gespannen situatie van ons kerkelijke leven, maar die in hun uitwerking vermoedelijk diep zullen ingrijpen? En er is in elk geval een aantal afgevaardigden dat de coronacrisis ervaart als een situatie van een van Godswege stilgezet worden, in elk geval persoonlijk, maar mogelijk ook als kerken. Moet - om de indruk van forceren tegen te gaan - dat alleen al de synode niet voorzichtig maken? Wij willen, hoe verschillend we ook tegen zaken

30 aankijken, elkaars diepste gevoelens toch in liefde respecteren?

30 Tegelijkertijd heeft het moderamen te maken met het in de synode dominante gevoelens dat deze synode geroepen en gehouden is besluiten te nemen ten aanzien van de gehele vastgestelde agenda. Ook het moderamen is ervan overtuigd dat van de synode verwacht mag worden dat geestelijke leiding gegeven wordt aan de kerken. In alle tijden, óók in

35 tijden van crisis, moet daarbij de gehoorzaamheid aan de Schrift, de instemming met de gereformeerde belijdenis en het zich houden aan de geldende kerkorde en synodale bepalingen uitgangspunt zijn. Eerder al gaf het moderamen aan dat niet de indruk mag worden gewekt moeilijke beslissingen voor zich uit te willen schuiven. Die indruk neemt het moderamen binnen de synode ook in geen enkel opzicht waar. Wél meent het

40 moderamen dat het op korte termijn moeilijk zal blijken meerderheids- en minderheidsstandpunten te overbruggen, terwijl het toch een belangrijk principe is dat synoden in elk geval uiterste pogingen doen in unanimitéit besluiten te nemen, zeker als het om ingrijpende gaat. In de zaken die aan de orde zijn, gaat het om de uitleg van de Schrift en de eenheid van de kerk. Kan de kerk ermee gediend zijn als een synode op zulke

45 punten besluiten neemt met een mogelijke stemverhouding van 51%-49%, of zelfs van 60%-40%? Het moderamen herinnert eraan dat in 2017 na een moeizaam proces de synode kon komen tot unanieme besluitvorming inzake homoseksualiteit. Dat vervolgens de ontvangst van het besluit niet eenstemmig was, doet aan de betekenis van de unanieme besluitvorming niet af. Ook de besluitvorming aangaande de GTU is uitgesteld nadat bij

50 een peiling bleek dat de synode verdeeld was in een kleine meerderheid en een grote

minderheid. Ook aan de intentie in het voorstel Hoogenboom cs. van meer eenstemmigheid in de voorstellen wil het moderamen in een nieuw voorstel recht doen.

Voorstel

5 Alles afwegend stelt het moderamen voor de synode van 2019 na nog een zittingsdag in juni (zo mogelijk fysiek, anders digitaal) provisorisch te sluiten, en te heropenen in 2022. In juni 2021 kan dan nog een aantal kleinere onderwerpen behandeld worden. De dossiers kerk-zijn, ambt, vrouw en ambt en kerkelijke eenheid zullen dan in 2022 besproken worden met het oog op besluitvorming. Daarvoor zullen dan overigens ook wel weer
10 meerdere zittingen met zekere tussenpoos nodig zijn. Het lijkt het moderamen goed om voorafgaand daaraan, in het voorjaar van 2022, een besloten maar wel officiële zittingsdag te houden, met bezinnend karakter. Op deze dag moet ook aan de orde kunnen komen, hoe wij onze deelname aan de synode tot dan toe beleefd hebben, waar we staan en hoe we verder gaan.

15 Bij dit voorstel speelt het motief van de coronacrisis een belangrijke rol, maar niet als enige en zelfs niet als voornaamste. We noemen nog twee motieven:

- a. Het moderamen wil recht doen aan het overwegende gevoelen binnen de synode dat de dossiers op de genoemde onderwerpen door déze synode worden afgehandeld. Er is
20 door de diverse commissies veel werk verzet. Daaraan wordt meer rechtgedaan als rapporteurs in de gelegenheid worden gesteld om hun eigen werk ter synode te verdedigen, dan wanneer hun werk ter kennisgeving aan een volgende synode wordt aangeboden. Op de nu voorgestelde wijze kan de synode die het hele proces heeft meegemaakt, ook tot besluitvorming overgaan. Dat lijkt ons kerkrechtelijk de meest aangewezen weg.
- b. Bij het moderamen leeft het diepe verlangen naar meer eenstemmigheid in de voorstellen aan de synode. Om de mogelijkheid daarvan te onderzoeken zou de synode het moderamen de opdracht kunnen geven tussen de provisorische sluiting in juni 2021 en de heropening in 2022 te spreken met de commissies 4 en 7. Wanneer grotere
30 eenstemmigheid in de voorstellen niet mogelijk is, kan het moderamen nadenken over de manier waarop de synode daarmee om moet gaan in het licht van de huidige spanningsvolle situatie in onze kerken.

Dit voorstel biedt ook een oplossing voor het punt van de afvaardiging van broeders die
35 een standplaats kregen of krijgen in een ander ressort. Binnenkort zijn dat er in elk geval twee. Het moderamen stelt voor dat zij zich, in overeenstemming met de synodale praktijk tot nu toe - na bevestiging in hun nieuwe gemeente - voor het vervolg van de synode laten vervangen door hun secundus. Het lijkt het moderamen niet nodig hen officieel tot adviseur te benoemen van de synodale commissie waarin zij een plaats hadden. We gaan
40 ervanuit dat zij op basis van hun kennis en ervaring desgevraagd bereid zullen zijn de commissie van informatie te blijven voorzien en van advies te dienen.

Wat afgevaardigde ouderlingen en diakenen betreft wier ambtstermijn inmiddels verstreken is: het moderamen hoopt dat het mogelijk is, dat deze broeders aan hun
45 kerkenraad om een verlengd mandaat vragen om ambtsdrager te blijven gedurende de loop van deze synode. Men hoeft dan niet meer plaatselijk te functioneren, maar wordt als het ware gedetacheerd met het oog op deze speciale taak. Het moderamen pleit daarvoor omdat een al te grote wisseling in de synode niet goed zou zijn. Mocht dat niet mogelijk zijn, dan zijn er secundi om een lege plaats op te vullen. Dat moet op zich ook goed
50 mogelijk worden geacht, aangezien secundi dan voldoende tijd hebben om zich in te lezen.

Door een provisorische sluiting is dan de door de synode gewenste continuïteit in de samenstelling gewaarborgd.

5 Zowel bij de bespreking van het voorstel van het moderamenrapport 7, als dat van ds. Hoogenboom cs. is de voortgaande ontwikkeling in de kerken ingebracht: zullen kerken die besluiten nemen - of voornemens zijn te nemen - die afwijken van de geldende afspraken, bereid zijn synodale besluitvorming in 2022 af te wachten? Sommige mogelijk wel, andere - het is al gebleken - niet. Het moderamen realiseert zich dat dit een kwetsbare kant geeft aan elk voorstel tot uitstel van de besluitvorming. Anderzijds betekent uitstel van de besluitvorming geen ónduidelijkheid: er liggen besluiten en afspraken. Wij hebben ons bereid verklaard elkaar daarop indien nodig aan te spreken en te laten aanspreken. Als classes gemeenten al aanspreken op afwijkend beleid, kunnen zij daarmee doorgaan. Als zij dat al lange tijd doen, moet het ook nog wel een jaar langer kunnen. Zeker, als dat extra jaar een goede reden heeft. Wel zou de synode het moderamen opdracht kunnen geven met een betreffende kerkenraad in contact te treden, om deze de betekenis van het synodale appel (pauzeknop) indringend voor te houden. Voor de synode zelf moet niet de snelheid waarmee besluiten beschikbaar komen doorslaggevend zijn, maar de geestelijke kwaliteit ervan en de maximale gedragenheid.

20 Dit voorstel van het moderamen betekent wel dat de benoeming van een hoogleraar wordt toegevoegd aan de agenda van een lopende synode. De aankondiging van een voordracht, en het verzoek van een benoeming is weliswaar tijdens deze synode gedaan, maar dit heeft nog wel een kerkordelijk juiste inkadering doordat de synode instemt met toevoeging van het punt 'benoeming hoogleraar' aan de agenda van de synode van 2019.

Als de synode instemt met een provisorische sluiting in juni 2021 en heropening in 2022, ligt het voor de hand de volgende synode niet te houden in 2023 maar in 2024. Dat stelt het moderamen dus ook voor.

30

Brieven

Intussen bereiken u als afgevaardigden brieven van groepen predikanten. In deze brieven wordt aangedrongen op behoud van de onderlinge eenheid door besluiten die ruimte scheppen, of juist besluiten die de door sommige kerken genomen ruimte inperken. Als moderamen ontvingen wij van twee broeders predikanten naar aanleiding van deze brieven een uiting van grote zorg en aanmoediging om spoedig duidelijke besluiten te nemen. Als moderamen hebben wij ons op het standpunt gesteld dat van ons geen inhoudelijke reactie mocht worden verwacht. Naar de mening van het moderamen geldt dat ook de synode als geheel: het betreft geen stukken die in de kerkelijke weg bij de synode zijn aangebracht. De gedachte, die mogelijk zou kunnen opkomen, dat de synode zich daarmee op formele wijze van het grondvlak zou isoleren, werpen wij van ons. Wij zijn in de weg van een wettige verkiezing vanaf het grondvlak met last en macht afgevaardigd vanuit de kerken om het geheel van de kerken te dienen. Laten we daar in diepe afhankelijkheid van de Heere met moed, volharding en vreugde mee doorgaan.

45

De synode besluit

- a. D.V. 8 juni 2021 nog een (1) zittingsdag te houden, zo mogelijk fysiek, anders digitaal;
- b. de synode aan het eind van die dag provisorisch te sluiten en in de loop van 2022 te heropenen;

- c. de dossiers kerk-zijn, ambt, vrouw en ambt, en kerkelijke eenheid te behandelen met het oog op besluitvorming tijdens de in 2022 heropende synode;
- d. het moderamen op te dragen tussen provisorische sluiting en heropening het uiterste te doen om meerderheids- en minderheidsposities in de commissies 4 en 7 dichter bij
5 elkaar te brengen; mocht dat onverhoopt niet mogelijk blijken zich te bezinnen op de manier waarop de synode met de gebleven divergentie om zou kunnen gaan in het licht van de situatie in onze kerken;
- e. met het oog op heropening in 2022 aftredende ouderlingen en diakenen te verzoeken hun ambtsperiode te verlengen voor de duur van de synode van 2019;
- 10 f. afgevaardigde predikanten die overgaan naar een ander ressort te vragen zich na bevestiging in hun nieuwe gemeente te laten vervangen door hun of een secundus;
- g. aan de agenda van de synode van 2019 toe te voegen het punt ‘hoogleraarsbenoeming’;
- h. het moderamen mandaat te geven met kerkenraden die zich voornemen van de
15 geldende afspraken afwijkende besluiten te nemen, of die besluiten blijkbaar recent namen, in contact te treden om hun de betekenis van het eerder gedane synodale appel (pauzeknop) indringend voor te houden;
- i. een volgende generale synode te houden in 2024.

20 Namens het moderamen,
ds. S.P. Roosendaal, scriba II